

Aby se nezapomnělo. Nové vydání knihy o Hrabalovi dorazilo do knihkupectví

Nedávno obohatilo pulty knihkupectví nové vydání po mnoho let již zcela rozebrané knihy předního českého romanisty, esejisty a překladatele Jiřího Pelána, *Bohumil Hrabal: Pokus o portrét*. Přesná, důkladná a důsledná syntetická studie zachycuje Hrabalovo literární dílo v průběhu celých šedesáti let. Autor, docent na Ústavu románských studií FF UK, klade důraz na tematické prvky výstavby umělcova díla a zařazuje Bohumila Hrabala do kontextu literatury evropské a světové.

Přednášíte italskou literaturu – jak jste připadl na myšlenku zpracovat život a dílo Bohumila Hrabala? Stojí za tím vaše studia srovnávací literatury u Václava Černého?

V seminářích Václava Černého byla česká literatura samozřejmou součástí jakéhokoli hovoru o „světové literatuře“, a pro mne je to tak dodnes. Impuls k napsání studie o Hrabalovi byl trojí. Jednak jsem byl vyzván, abych uvedl velký, 2000stránkový soubor Hrabalových textů, které se chystalo vydat italské nakladatelství Mondadori. Jim šlo o to, aby to napsal někdo, kdo si dovede představit, že hovoří k italskému publiku. Uvědomil jsem si, že pro tyto souvislosti by bylo záhodno zasadit Hrabala pevněji do evropského literárního kontextu, a to mě velmi lákalo. Hrabal je totiž podle mne s evropským literárním vývojem dokonale synchronizován.

A pak tu byly dva důvody jen zdánlivě vnější. Hrabala jsem pokládal za „svého“ autora. Četl jsem ho knihu za knihou, tak jak je vydával, počínaje tou první, a vášnivě jsem vstupoval do všech neformálních debat, které nad každou jeho novou knížkou vznikaly. Já jsem to Hrabalovo psaní prožil s ním a za každou novou knížku jsem mu byl vděčný. Od první chvíle jsem

věděl, že je to velký, opravdu „světový“ spisovatel.

A pak: koncem devadesátých let dokončil Václav Kadlec vydávání Hrabalových Sebraných spisů. A z nich jasně vyplynulo, že Hrabal byl ještě lepší spisovatel, než jsme ho znali, a že to byl jedinečný – láskyplný i nesmlouvavý – svědek doby. A že zkrátka toto je pravá chvíle přečíst Hrabala znovu a třeba o něm i něco napsat.

Za všechny fakty o Hrabalovi všichni primárně vděčíme Václavu Kadlecovi. Sebral toho tolik a s takovou akribií, že dnes všichni – včetně mne – můžeme dělat dojem informovaných badatelů.

Kniha je spíše syntetickou studií. Dal jste prostor také fantazii, fabulacím, domněnkám a vlastním názorům?

Doufám, že jsem nedal prostor ani fantazii, ani domněnkám. Ve chvíli, kdy jsem psal svůj text, se mi zdálo, že možná až příliš převážily formální analýzy Hrabalova psaní. To určitě nebylo špatně, Hrabal je poslední velký reformátor české prózy, a právě tohle ty analýzy jasně doložily. Ale Hrabal se ve svých textech dotkl také všech neuralgických okamžiků moderních českých dějin – protektorátu, cikánského holokaustu, vyhnání Němců, padesátých let – a vyprávěl neuvěřitelně sugestivní příběhy. Dokázal hovořit ve velkých metaforách. Mne zajímalo spíše toto: Hrabalovy tematické volby, případně etický horizont Hrabalových příběhů. Na samém počátku kritické

reflexe Hrabalova psaní si tyhle otázky kladli třeba Jiří Opelík nebo Oleg Sus. Ve vší skromnosti jsem se pokusil vstoupit do jejich stop.

Kniha vychází vlastně již potřetí. První, rozebrané vydání je z roku 2002 a text je také součástí vaší knihy *Kapitoly z francouzské, italské a české literatury*, vydané v roce 2007. Jak si vysvětlujete takový zájem o tohle vaše dílo?

Nápad vydat knížku znovu měl redaktor nakladatelství Torst Jan Šulc. Jan Šulc se s neuvěřitelnou obětavostí stará o to, aby se na nikoho nezapomnělo. Aby se nezapomnělo na Jana Kameníka, Aloyse Skoumala, Sašu Jílovskou, Václava Hraběte, Josefa Topola, Josefa Palivce, Jiřího Weila, Bohumila Hrabala. To jsou jen tituly z posledních měsíců. Tak takhle si to vysvětluju. Nové vydání mě samozřejmě těší, zvlášť když je tak krásně obrazově vypraveno. Knižka mi opravdu vždycky dělala radost, měla ohlas, zvlášť ve Francii a v Itálii se stala jedním ze základních referenčních textů a podnítila řadu prací o existencialistické inspiraci některých Hrabalových textů.

Vaši čtenáři musejí být poměrně různorodou skupinou. Jak byste je charakterizoval?

Vím o nich jen to, že všichni mají určitě rádi Hrabala. To je taky asi to jediné, co je jim společné.

Doc. Jiří Pelán má z Hrabalových knih

nejraději Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet, z filmových adaptací Postřižiny.

Čtenář získá velmi ucelenou představu o díle Bohumila Hrabala. Existují oblasti Hrabalova díla, které byste v budoucnu rád rozpracoval?

Já už se o to opakovaně pokusil, rozepsal jsem partie o Hrabalově poezii, o jeho koncepci „Střední Evropy“, o „donkichotismu“ jeho hrdinů, naposledy jsem zkusil na jednotlivé fáze Hrabalova psaní aplikovat rétorické kategorie „brevitas“ (styl „pábitelských“ próz) a „amplificatio“ (styl próz memoárových).

Můžete vybrat tři nejdůležitější publikace, týkající se Bohumila Hrabala, které byste mohl čtenářům vaší knihy doporučit k další četbě?

Rozhodně monografii švýcarské bohemistky Susanny Rothové, jejíž titul zní – v české verzi Michaela Špirita – *Hlučná samota a hořké štěstí Bohumila Hrabala* (Praha, Pražská imaginace 1993), a dnes už klasický soubor studií Milana Jankoviče *Kapitoly z poetiky Bohumila Hrabala* (Praha, Torst 1996). A dosud knižně nesebrané studie Josefa Zumra. Instruktivní „excerpta“ z dosavadní hrabalovské „literatury“ přinášejí komentáře k novému vydání Hrabalových Spisů, jež připravují spolu Václavem Kadlecem pro Mladou frontu.

Setkal jste se s Bohumilem Hrabalem osobně? Líbila by se mu vaše kniha?

Ano, asi třikrát. Jednou jsem tlumočil jeho odpovědi na interview, který s ním dělal jeho italský vydavatel Sandro Ferri (nakladatelství e/o). Ale nepatřil jsem do jeho přátelského okruhu. Tam patřil například můj přítel Claudio Poeta, někdejší lektor oddělení italianistiky; ten ho vozil do Kerska, vysedával s ním u Zlatého tygra a od něho jsem taky

věděl leccos o tom, jak Hrabal žije. Nejsem si jist, jestli by Hrabal vůbec mou knihu četl. Nechával ostatní, ať o něm napíší, co uznají za vhodné, sám poslouchal jen několik hlasů: Fryntu, Rothovou, Jankoviče, Kadlece, Kroutvora. Myslím, že mu na názoru druhých příliš nesešlo: měl to své psaní za úkol od pánaboha a snažil se ten úkol splnit. Jak známo, stihl to.

Doc. PhDr. Jiří Pelán, Ph.D., vystudoval na FF UK francouzský a italský jazyk a literaturu, ale také srovnávací literaturu u Václava Černého. Po studiích pracoval v nakladatelství Odeon jako redaktor a šéfredaktor. Od podzimu 1991 přednáší italskou literaturu v Ústavu románských studií FF UK. Nyní je vedoucím oddělení italianistiky a spolupracuje rovněž s nově zřízeným Centrem komparatistiky.

Jeho odborné zájmy jsou orientovány zejména na italskou a francouzskou literaturu 19. a 20. století, publikoval však i práce medievalistického charakteru, příspěvky k teorii a historii překladu a k historii literární vědy, překlady z italštiny a francouzštiny i z češtiny do francouzštiny. Vydal tři samostatné publikace: *Kapitoly z francouzské a italské literatury*, Praha, Torst 2000; *Bohumil Hrabal: pokus o portrét*, Praha, Torst 2002 a 2015; *Kapitoly z francouzské, italské a české literatury*, Praha, Karolinum 2007. Je držitelem francouzského státního vyznamenání Chevalier dans l'Ordre des Arts et des Lettres a italského státního vyznamenání Ordine al Merito della Repubblica italiana, obdržel Cenu Josefa Jungmanna, Cenu Magnesia litera a státní cenu za překladatelské dílo.

Aby se nezapomnělo. Nové vydání knihy o Hrabalovi dorazilo do knihkupectví [iforum.cuni.cz, 16. června 2015]